

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Jaroslavy Skoumalové a soudců Mgr. Petra Sedláka, Ph.D. a JUDr. Václava Štencla, MA v právní věci

žalobce: **M. D.**, nar. X
bytem X

proti
žalovanému: **Krajský úřad kraje Vysočina**
sídlem Žižkova 57, 587 33 Jihlava

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 17. 1. 2020, č. j. KUJI 5923/2020, sp. zn. OOSČ 1060/2019/SO/Vo

takto:

- I. Rozhodnutí Krajského úřadu kraje Vysočina ze dne 17. 1. 2020, č. j. KUJI 5923/2020, sp. zn. OOSČ 1060/2019/SO/Vo, **se zrušuje** a věc **se vrací** žalovanému k dalšímu řízení.
- II. Žalovaný **je povinen** zaplatit žalobci náhradu nákladů řízení ve výši 3 000 Kč do třiceti dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

I. Předmět řízení

1. Žalobce se žalobou ze dne 7. 2. 2020 doručenou zdejšímu soudu dne 10. 2. 2020 domáhá zrušení rozhodnutí žalovaného ze dne 17. 1. 2020, č. j. KUJI 5923/2020, sp. zn. OOSČ 1060/2019/SO/Vo (dále jen „napadené rozhodnutí“), kterým žalovaný podle § 90 odst. 5 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění účinném ke dni vydání napadeného rozhodnutí (dále jen „správní řád“), zamítl odvolání žalobce a potvrdil rozhodnutí Městského úřadu Třebíč (dále jen „prvostupňový orgán“) ze dne 1. 11. 2019, vypraveno dne 4. 11. 2019, č. j. OSČ 77482/19 – spis 11682/2019/Vl (dále jen „prvostupňové rozhodnutí“), jímž prvostupňový orgán zamítl žádost žalobce o určení, že jeho rodným příjmením je příjmení „D.“.

II. Obsah žaloby

2. Žalobce s napadeným rozhodnutím nesouhlasí. Narodil se jako M. D., matka se s otcem rozvedla, v roce 1996 se znovu provdala za P. Ch. a v roce 1997 požádala o změnu příjmení žalobce na příjmení Ch. V roce 2018 žalobce požádal o změnu příjmení na příjmení D. V rodném listě, který obdržel po změně příjmení v roce 1997, je však uvedeno rodné příjmení Ch. Toto příjmení za rodné nikdy nepovažoval, proto požádal prvostupňový orgán o změnu rodného příjmení na příjmení D., který však žádosti nevyhověl a následně toto potvrdil žalovaný. Ten v napadeném rozhodnutí uvádí, že uvádění příjmení D. jako rodného příjmení bylo po změně příjmení v roce 1997 v rozporu s platnými právními předpisy. Žalobce namítá, že žalovaný nesprávně posoudil právní stránku věci, jelikož neuvedl konkrétně, v rozporu s kterým ustanovením právního předpisu by to mělo být v rozporu. Před 1. 1. 2014 právní úprava nedefinovala, co je rodné příjmení. Většina lidí považovala a považuje za své rodné příjmení to příjmení, s nímž se narodili. Rodný list vydaný po povolené změně příjmení prokazoval aktuálně užívané příjmení po změně. Žádným právním předpisem nebylo v roce 1997 stanoveno, že povolením změny příjmení se mění rodné příjmení a že rodný list vydaný po povolené změně příjmení prokazuje rodné příjmení. Závěrem žalobce uvedl, že se s příjmením Ch. nikdy neztotožnil a má za to, že by vůči němu nebylo spravedlivé, pokud by byl nucen uvádět toto příjmení jako příjmení rodné. Veřejná správa by neměla zasahovat do osobní sféry jednotlivce nad míru požadovanou veřejným zájmem.

III. Vyjádření žalovaného

3. Žalovaný se k podané žalobě vyjádřil podáním ze dne 5. 3. 2020, v němž plně odkázal na žalobou napadené rozhodnutí. Je přesvědčen, že napadené rozhodnutí je věcně správné a zákonné, protože navrhl zamítnutí žaloby.

IV. Posouzení věci krajským soudem

4. Žaloba byla podána v zákonné dvouměsíční lhůtě dle ustanovení § 72 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“) osobou k tomu oprávněnou dle ustanovení § 65 odst. 1 s. ř. s. a jde o žalobu přípustnou ve smyslu ustanovení § 65, § 68 a § 70 s. ř. s.
5. Krajský soud v Brně přezkoumal napadené rozhodnutí žalovaného v mezích žalobních bodů (§ 75 odst. 2, věta první, s. ř. s.), jakož i řízení předcházející jeho vydání. Při

prezkoumání rozhodnutí vycházel ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správních orgánů (§ 75 odst. 1 s. ř. s.), a dospěl k závěru, že žaloba je **důvodná**. O žalobě soud rozhodl, aniž nařizoval jednání, za podmínek vyplývajících dle § 51 s. ř. s.

6. Ze správního spisu vyplývají tyto rozhodné skutečnosti. Žalobce se narodil jako M. D. Dne 6. 2. 1997 prvostupňový orgán vydal rozhodnutí, č. j. matr./108/96, jímž vyhověl žádosti matky žalobce a povolil změnu příjmení žalobce na Ch. Dne 18. 7. 2017 žalobce požádal o změnu příjmení z dosud užívaného Ch. na příjmení D., čemuž vyhověl Úřad městské části Praha 18 rozhodnutím ze dne 1. 8. 2018, č. j. MC18 19055/2018 OSA. Následně prvostupňový orgán vydal dne 14. 8. 2018 rodný list žalobce, v němž bylo uvedeno příjmení D., nicméně v poznámce rodného listu bylo uvedeno „rodné příjmení zde zapsaného je Ch.“. Žalobce žádostí ze dne 2. 10. 2019 požádal o určení rodného příjmení D. podle § 142 odst. 1 správního řádu. Poukázal na narození s příjmením D., nedobré vztahy se svým náhradním otcem P. Ch. a jeho rozvod se svou matkou. Se změnou rodného příjmení na Ch. zásadně nesouhlasí a je pro něj naprosto nepřijatelné. Údaj o rodném příjmení je přitom požadován při vyplňování různých žádostí a dotazníků. Dále ve své argumentaci poukázal na rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 31. 3. 2017, č. j. 57 A 116/2015-30, který se zabýval obdobnou situací, v níž žalobkyni bylo vyhověno.
7. Prvostupňový orgán o žádosti rozhodl v prvostupňovém rozhodnutí tak, že uvedl: „Rodné příjmení Ch. získal žadatel dne 27. 2. 1997 a toto rodné příjmení má žadatel doposud.“ V odůvodnění prvostupňový orgán odkázal na § 68 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o matrikách“) a jeho novelizaci zákonem č. 312/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony (dále jen „zákon č. 312/2013 Sb.“), zejména pak na čl. II tohoto zákona č. 312/2013 Sb. Jelikož k danému dni bylo příjmením žalobce Ch., považuje prvostupňový orgán příjmení Ch. za žalobcovo rodné příjmení. Prvostupňový orgán k rozsudku Krajského soudu v Plzni uvedl, že se daný rozsudek týká konkrétní situace a nelze jej aplikovat obecně, jelikož jde proti všem platným právním předpisům a metodikám Ministerstva vnitra.
8. Proti prvostupňovému rozhodnutí žalobce podal odvolání, které žalovaný napadeným rozhodnutím zamítl. Ve své argumentaci poukázal na shodná zákonná ustanovení jako prvostupňový orgán, s jehož argumentací se ztotožnil.
9. Z uvedené rekapitulace správního spisu vyplývá, že spornou skutečností v dané věci není otázka existence příjmení D. v době narození, změny tohoto příjmení v roce 1997 na příjmení Ch., ani otázka povolení změny příjmení v roce 2018 z Ch. na D. Společně s touto změnou v roce 2018 však bylo do rodného listu žalobce poznamenáno, že „rodné příjmení zde zapsaného je Ch.“.
10. Součástí právního řádu do 31. 12. 2013 nebyla definice pojmu rodné příjmení. V § 68 zákona o matrikách bylo uvedeno, že: *„Fyzická osoba, které byl matričním úřadem vydán matriční doklad, má povinnost užívat v úředním styku příjmení, popřípadě více příjmení, která jsou uvedena na tomto matričním dokladu.“* Tato definice pojmu rodné příjmení byla přijata až zákonem č. 312/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony (dále jen „zákon č. 312/2013 Sb.“), s účinností od 1. 1. 2014, jímž byl do §

68 doplněn odst. 2, který zní: „*Rodným příjmením se rozumí příjmení uvedené v knize narození při narození dítěte, určení otcovství nebo osvojení do nabytí svéprávnosti dítěte a v souvislosti se změnou pohlaví.*“

11. Zákon č. 312/2013 Sb. obsahoval v čl. II. přechodné ustanovení, podle něhož: „*Rodné příjmení, které fyzická osoba užívá ke dni nabytí účinnosti tohoto zákona, se považuje za rodné příjmení podle zákona č. 301/2000 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona.*“ O toto přechodné ustanovení správní orgány opřely svůj závěr, že rodným příjmením žalobce je příjmení Ch., tj. příjmení uvedené v rodném listu vydaném po změně příjmení v roce 1997.
12. Podle zdejšího soudu je však nutné přisvědčit žádosti žalobce na základě následujících skutečností.
13. Předně lze odkázat na znění právní úpravy v roce 1997 upravující změnu příjmení v souvislosti s uzavřením manželství, která by podle soudu měla být v projednávané věci použita analogicky. Podle tehdy účinného § 8 odst. 1 zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, platilo: „*Občané jsou povinni při uzavírání manželství před příslušným orgánem pověřeným vést matriku nebo příslušným orgánem církve souhlasně prohlásit, zda příjmení jednoho z nich bude jejich příjmením společným, či zda si ponechají svá dosavadní příjmení.*“ V případě změny příjmení související s uzavřením manželství nebyla řešena změna rodného příjmení jednoho ze snoubenců. Rodné příjmení bylo tomu ze snoubenců, který přijal příjmení druhého snoubence, ponecháno. Tato změna příjmení nevyvolala nutnost zápisu změny v knize narození a vydání nového rodného listu se změněným rodným příjmením dotčeného snoubence, ačkoliv do uzavření manželství mohlo být rodné příjmení tohoto snoubence rovněž jediným příjmením, které tato osoba užívala. Jednalo se totiž o změnu příjmení, která nebyla zapsána v knize narození, ale v knize manželství, aniž by se tato nová skutečnost dotkla rodného příjmení dané fyzické osoby. Předchozí právní úprava tedy umožňovala ponechání si rodného příjmení při změně příjmení v souvislosti s uzavřením manželství.
14. Obdobně lze poukázat na novelu zákona o matrikách provedenou zákonem č. 167/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu a o změně některých dalších zákonů (zákon o elektronickém podpisu), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony (účinná od 1. 7. 2012), jež v čl. XIX obsahovala: „*Na žádost fyzické osoby, které byla povolena změna příjmení podle § 73 zákona č. 301/2001 Sb. přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona a byla zapsána v knize narození, matriční úřad provede opravu matričního zápisu a vydá nový rodný list, na němž bude uvedeno její původní rodné příjmení před povolenou změnou.*“ Citované ustanovení se rovněž vztahovalo ke změně příjmení za trvání manželství.
15. Nutné je poukázat rovněž na skutečnost, že příjmení fyzické osoby (včetně rodného příjmení) je ústavně chráněno v čl. 10 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (právo každého na zachování své lidské důstojnosti, osobní cti, dobré pověsti a chránění svého jména). Zakotveno je i jako součást práva na rodinný život a soukromí v čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.
16. V daném případě je potřeba zohlednit také obecná ústavněprávní východiska formulovaná Ústavním soudem např. v nálezu ze dne 12. 5. 2004, sp. zn. sp. zn. I. ÚS 167/04: „*Základním atributem právního státu (čl. 1 odst. 1 Ústavy) je ochrana základních práv*

jednotlivce, do nichž je státní moc oprávněna zasahovat pouze ve výjimečných případech zejména tehdy, pokud jednotlivec svými projevy (včetně projevů volních, které mají odraz v konkrétním jednání) zasahuje do práv třetích osob nebo pokud je takový zásah ospravedlněn určitým veřejným zájmem, který však musí vést v konkrétním případě k proporcionálnímu omezení příslušného základního práva. Jinými slovy, podmínkou fungování právního státu je respektování autonomní sféry jednotlivce, která také požívá ochrany ze strany státu tak, že na jedné straně stát zajišťuje takovou ochranu proti zásahům ze strany třetích subjektů, jednak sám vyvíjí pouze takovou aktivitu, kterou do této sféry sám nezasahuje, resp. zasahuje pouze v případech, které jsou odůvodněny určitým veřejným zájmem a kdy je takový zásah proporcionální (přiměřený) s ohledem na cíle, jichž má být dosaženo.

17. Konečně lze argumentovat tím, jak vyplývá ze správního spisu, že se žalobce s užíváním rodného příjmení Ch. neztotožnil a o užívání svého příjmení v době narození (D.) jako rodného příjmení má skutečný zájem.
18. Pro projednáváný případ z uvedených skutečností tak vyplývá, že v době první změny příjmení žalobce (z příjmení při narození D. na příjmení Ch.) neexistovala právní úprava definující rodné příjmení a umožňující změnu příjmení, aniž by současně bylo změněno příjmení rodné, nejednalo-li se o změnu příjmení v souvislosti s uzavřením manželství. Nicméně již v této době lze dospět ke konstatování, že rodným příjmením je příjmení určité fyzické osoby, které měla v době narození a které bylo zaznamenáno do knihy narození. Chybějící mezera v právní úpravě byla vyplněna novelou zákona o matrikách, zákonem č. 312/2013 Sb. Změna rodného příjmení je připuštěna v situacích uvedených v § 68 odst. 2 zákona o matrikách. Právo na ponechání rodného příjmení je podle zdejšího soudu základním právem jednotlivce, které je chráněno čl. 10 Listiny základních práv a svobod či čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a do něhož může státní moc zasahovat pouze ve výjimečných případech (ochrana veřejného zájmu a přiměřený zásah do tohoto práva). V daném případě soud dospěl k závěru, že za situace, kdy byla žalobci povolena změna příjmení na příjmení totožné s původním rodným příjmením (D.), zde neexistuje veřejný zájem na tom, aby byl žalobce nucen užívat příjmení Ch. pouze z toho důvodu, že má toto příjmení zapsáno podle dříve platné právní úpravy v rodném listu, který mu byl vydán po změně příjmení v roce 1997. Na používání rodného příjmení Ch. u žalobce tak soud neshledal veřejný zájem a naopak zapsání rodného příjmení D. není s veřejným zájmem v rozporu. Tato skutečnost by proto měla být zaznamenána v matriční knize podle § 58 odst. 1 zákona o matrikách a žalobci by měl být vydán nový rodný list podle odst. 2 tohoto ustanovení.

V. Shrnutí a náklady řízení

19. S ohledem na vše shora uvedené dospěl krajský soud k závěru, že napadené rozhodnutí nebylo vydáno v souladu se zákonem a shora uvedené žalobní námitky uplatněné žalobcem jsou důvodné. Soudu tedy nezbylo, než napadené rozhodnutí zrušit podle § 78 odst. 1 s. ř. s. a věc vrátit žalovanému k dalšímu řízení, ve kterém bude správní orgán vázán právním názorem zdejšího soudu dle ustanovení § 78 odst. 5 s. ř. s.
20. Výrok o náhradě nákladů řízení má oporu v § 60 odst. 1 s. ř. s., podle něhož nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Žalobce byl ve věci úspěšný, soud mu proto přiznal právo na náhradu nákladů řízení vůči

žalovanému. Žalobci náleží zaplacený soudní poplatek ve výši 3 000 Kč. Tuto částku je žalovaný povinen žalobci uhradit v soudem stanovené třicetidenní lhůtě.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává u Nejvyššího správního soudu. V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Brno 16. února 2021

JUDr. Jaroslava Skoumalová v. r.
předsedkyně senátu